

יום השמיני**שמות פרק מ**

- (ז) ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן :
 (יח) ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו :
 (יט) ויפרש את האהל על המשכן וישם את מכסה האהל עליו מלמעלה כאשר צוה יקוק את משה : ○

- (כו) וישם את מזבח הזהב באהל מועד לפני הפרכת :
 (כז) ויקטר עליו קטרת סמים כאשר צוה יקוק את משה : פ
 (כח) וישם את מסד הפתח למשכן :
 (כט) ואת מזבח העלה שם פתח משכן אהל מועד ויעל עליו את העלה ואת המנחה כאשר צוה יקוק את משה : ○
 (ל) וישם את הכיר בין אהל מועד ובין המזבח ויתן שמה מים לרחצה :
 (לא) ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם :
 (לב) בבאם אל אהל מועד ובקרבתם אל המזבח ירחצו כאשר צוה יקוק את משה : ○

רש"י שמות פרק מ

(כז) ויקטר עליו אהרן קטרת - שחרית וערבית, כמו שנאמר (שמות ל ז) בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות וגו' :

(כט) ויעל עליו וגו' - אף ביום השמיני למלואים, שהוא יום הקמת המשכן, שמש משה והקריב קרבנות צבור, חוץ מאותן שנצטוו בו ביום, שנאמר (ויקרא ט ז) קרב אל המזבח וגו' :
 את העלה - עולת התמיד :

(לא) ורחצו ממנו משה ואהרן ובניו - יום שמיני למלואים הושוו כולם לכהונה, ותרגומו ומקדשין מניה, בו ביום קדש משה עמהם :

רשב"ם שמות פרק מ

(כט) ויעל עליו - אהרן ובניו את העולה ואת המנחה כל הימים :

רמב"ן שמות פרק מ

(כז) ויקטר עליו קטורת סמים - משה הקטיר עליו כל שבעת ימי המלואים. ואע"פ שלא אמר בצואה (בפסוק ה) והקטיר עליו קטורת סמים, הבין זה משאר העבודות כולן, שהרי צוה אותו בכאן (בפסוק ד) שיסדר הלחם ויעלה הנרות. וכן ויעל עליו את העולה ואת המנחה (להלן פסוק כט), משה הוא המעלה, שכן נצטוו (לעיל כט לח) וזה אשר תעשה על המזבח, שיתחיל הוא לעשות כן בעבדו בימי המלואים, כי הצאות כולן שם (מפסוק א ואילך) על עבודת משה. ואמר אחר כך (בפסוק מב) עולת תמיד לדורותיכם, שיעשו כן הכהנים לדורות. ולכך אמר בה בסדר פנחס (במדבר כו ו) עולת תמיד העשויה בהר סיני, שהתחיל אותה משה שם :

והנה משה רבינו בכל העבודות הכהן הראשון, ולפיכך הקטיר גם הקטרת. ואולי בכלל ונתת את מזבח הזהב לקטרת (פסוק ה) שתקטירו עליו מיד. ומה שאמר בצואה (לעיל ל ו ז) ונתת אותו לפני הפרוכת והקטיר עליו אהרן קטורת סמים, להורות על ענינו מיום שהתחיל אהרן בכהונתו ולעולם, שכך אמר (שם ל ח) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים, ואין הדבר אלא מיום זה ואילך, כי בכאן (בפסוק ד) צוה למשה בפירוש והעלית את נרותיה. ובפירוש רש"י (בפסוק שלפניו) ראיתי, ויקטר עליו אהרן קטורת שחרית וערבית, כמה שנאמר (לעיל ל ז ח) בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות וגו', ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים וגו'. ולא ידעתי אם הוא טעות סופרים :

העמק דבר שמות פרק מ

(כג) ויערוך עליו ערך לחם.. כאשר צוה ה' וגו' • כבר נתבאר בתוספתא הנ"ל שהעריך בש"ק הבאה בזמנו • וממילא היה המעריך אהרן וכן כל פרטי הפ', בנרות וקטרת והעלאה העולה הכל ע"י אהרן • וכ"כ הרשב"ם כפשיטות והרמב"ן פ"י שמש הקטיר כל שבעת ימי המלואים ומשה העריך לחם הפנים ושאר עבודות וכ"ז נגד התוספתא והנה הביא הרמב"ן לשון רש"י על ויקטר עליו אהרן קטרת שחרית וערבית וגו' • וסיים הרמב"ן ז"ל ולא ידעתי אם הוא טעות סופרים • ולפנינו ליתא בפרש"י כ"ז • ולפי פרש"י עה"פ ויעל עליו אף ביום השמיני למלואים שהוא יום הקמת המשכן שמש משה כו' מבואר להיפך ממה שהביא הרמב"ן ז"ל בשמו • וברור שהיו שני מהדורות בפרש"י • מה שראה הרמב"ן הוא מכת"י רש"י שחזר בזקנתו ואחריו הלך הרשב"ם וזהו עפ"י התוספתא וקבלת חז"ל מכריע

(לא) ורחצו ממנו משה לפרש"י לפנינו שהיא כדעת רמב"ן שמש הקריב ג"כ באותו יום • ודאי ניחא שנצרך ג"כ לרחיצת יו"ר אבל לפרש"י לפי מה שחזר בו וכדעת רשב"ם שאהרן ובניו הקריב ולא משה וכן עיקר א"כ היתה רחיצה זו בשביל ביאה לא"מ • וכמו שנתבאר לעיל ל' כי דלכ"ע בעינן רחיצה על הביאה להיכל אפילו בלי עבודה ומשנה מפורשת היא בפ"א דכלים :

יום תענית**תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד א**

ימים שאין בהן קרבן מוסף, כגון שני וחמישי (ושני) ותעניות ומעמדות. שני וחמישי מאי עבדיתייהו? אלא: שני וחמישי ושני של תעניות ומעמדות. ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה, ואומר מעין המאורע בשומע תפלה, ואם לא אמר - אין מחזירין אותו. ואין בהן קדושה על הכוס ואין בהן הזכרה בברכת המזון.

רש"י מסכת שבת דף כד עמוד א

ערבית - לילי כניסתן, ואף על פי שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלת תענית מאחר שנכנס היום, והכי נמי אמר רב הונא במסכת תענית (יא, ב): יחיד שקבל עליו תענית, אף על פי שאוכל ושותה כל הלילה - מתפלל תפלת תענית, ובתשובת הגאונים מצאתי ברייתא, שנו רבותינו: פעמים שאדם שרוי בתענית ואינו מתפלל, ופעמים שאינו שרוי בתענית ומתפלל, הא כיצד - כאן בכניסתה, כאן ביציאתה, כלומר: ערב תענית, אף על פי שעתיד לאכול לאחר תפלה - מתפלל תפלת תענית, וליל מחרתו, אף על פי שעודנו בתענית כשמתפלל תפלת ערבית - אינו מתפלל תפלת תענית, וסוף דברי הגאונים כתבו: אבל אין אנו רגילים לומר ערבית ואפילו שחרית, שמא יארע לו אונס חולי או בולמוס ויטעום כלום, ונמצא שקרן בתפלתו.

רי"ף מסכת תענית דף ד עמוד א

...ירושלמי ר' יונה בשם רב אמר ואפילו יחיד שגזר על עצמו תענית צריך להזכיר מעין המאורע והיכן אומרה רבי זעירא בשם רב הונא אומר אומרה כלילי שבת וכיומו פירוש בערבית שחרית ומנחה וגרסינן בבמה מדליקין ימים שאין בהן קרבן מוסף כגון שני וחמישי ותעניות ומעמדות שני וחמישי מאי עבדיתייהו אלא ב' וה' של תענית ושל מעמדות ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בשומע תפלה ואם לא אמר אין מחזירין אלמא צריך לומר עננו בתפלת ערבית ושמעין מינה שאם טעה ולא אמר עננו בתפלת תענית אין מחזירין אותו אבל אי אידכר מקמי דעקר להו לרגליה נימא הכי עננו ה' עננו כי בצרה גדולה אנחנו וכו' כי אתה שומע תפלה ופודה ומציל ועונה בכל עת צרה וצוקה יהיו לרצון אמרי פי וגומר

בעל המאור תענית דף ג עמוד א

...ונראה מכאן שאין עיקר תפלת תענית אלא ביום והיא דכתב הרי"ף ז"ל הירושלמי ר' יונה בשם רב ואפילו יחיד שגזר על עצמו תענית צריך להזכיר מעין המאורע והיכן הוא אומר רבי זעירא בשם רב הונא אומרה כליל שבת וכיומו פי' בערבית ובשחרית ובמנחה נ"ל רב כרב כהנא ס"ל דאמר חיישינן שמא תענית ציבור קבל עליו ואוכל ושותה מבעו"י ואסור בנעילת הסנדל והיינו דקאמר אומרה כלילי שבת וכיומו כשם שזה קדש כולו לילה ויום כך זה וה"ה לט' באב אבל לדידן דקי"ל שאין תענית ציבור בבבל אלא ט' באב בלבד כל שעה שמותר לו לאכול אין לו להתפלל תפלת תענית לפי' אין לנו תפלת תענית אלא ביום והיא דגרסינן בבמה מדליקין ימים שאין בהן קרבן מוסף כגון שני וחמישי של תעניות ומעמדות שחרית וערבית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בשומע תפלה תרגומה באותן תעניות שמפסיק בהן מבעו"י ואמטול ההוא נקט ערבית אבל שחרית ומנחה קתני אכולהו תעניות ומעמדות כך נראה לי

כתוב שם לראב"ד תענית דף ג עמוד א

במאור שם: כתוב שם: ונראה מכאן שאין עיקר תפלת תענית אלא ביום וכו'.

אמר אברהם: אני איני רואה מכאן מה שאמר זה. וכן מה שאמרו בבמה מדליקין [שבת דף כד א] גם הוא מוכיח שצריך להתפלל תפלת תענית ערבית שחרית ומנחה. לפי שהתעניות של מעמדות אין בהם הפסקה מבעוד יום, וקאמר שמתפלל תפלת תענית בג' תפלות. ועוד שהרי הצריכוהו לקבל תעניתו בתפלת המנחה, ואם הקבלה צריכה תפלה מבערב כל שכן יום תענית עצמו, אלא שנהגו שלא להתפלל תענית בלילה, ולא אפילו בשחרית, מפני שאינו בטוח שישלים אותו היום, וילוה אותו ויפרענו ליום אחר, או שישאל עליו ויפדה אותו במאכלו.

רש"י מסכת תענית דף יב עמוד א

בתפלת המנחה - בסופה, תוספת ריצוי ותחנונים, עד שאומר: הריני מחר בתענית, ודוקא נקט מנחה, משום דסמוך לתחלת יום תעניתו, לאפוקי תפלת יוצר, ודיקא נמי, מדפסיק שמואל ופליג אדרב דאמר בזמן המנחה, שיעורא יתירא.

תוספות מסכת תענית דף יא עמוד ב

לן בתעניתו - פירוש שהתענה היום ובלילה לא אכל ולן בתעניתו אע"ג שהלינה היה מכח תענית שקיבל עליו אינו מתפלל תפלת תענית ובה"ג יש אוכל ומתפלל תפלת תענית ומפרש כמו הכא דבשחרית אומר תפלת תענית אע"פ שאכל כל הלילה ויש מתענה שאינו מתפלל כמו בערבית אע"פ שלא אכל ומפרש בהלכות גדולות דאין אומרין עננו בתפלת שחרית שמא נמצא שקרן בתפלתו דשמא לא יסיים התענית ולי נראה דלא נקרא שקרן כיון שהיה בדעתו להתענות אפילו אקרי אונס אחר כך ולא מצי לצער נפשיה לא גרע ממתענין לשעות וכן משמע מהא דתנן (לקמן דף יט). ירדו להם גשמים קודם חצות אינן משלימין ומסתמא משמע שאמרו תפלת תענית מכל מקום אין זה ראייה גמורה דשמא לא אמרוה ומהא דלקמן (דף יב:) גבי רב הונא בריה דרב יהושע בריה דרב אידי דיתיב בתעניתא מדאמרו ליה ליזוף מר

ולפרע ואמר להו תענית חלום הוא אמאי לא אמר מפני שאמר תפלת תענית אין זה ראייה לדברי ה"ג דלא היה דעתו להתענות מבעוד יום ולא קבל עליו וכתב הר"מ מי שלא קבל עליו מבעוד יום דאין אומר עננו אי לאו דתענית חלום הוא ונוהגים ששליח צבור אומר בשחרית כדי להודיע לעולם ולהזכיר התענית אבל יחיד אינו אומר עד המנחה (ובטור אורח חיים (סי' תקסה) אומר שליח צבור אומר בכל פעם שאי אפשר שלא יתענו קצת מקהל עכ"ל).

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כד עמוד א

מאחר שכתבנו בתענית שמתפלל עננו בכניסתו למדת שפעמים שאין אדם שרוי בתענית והוא מתפלל עננו ופעמים שאדם שרוי בתענית ואינו מתפלל עננו שהרי ערבית של כניסה אומר עננו והוא עתיד לאכול לאלתר וליל מחרתו מתפלל ערבית והתענה כל היום ואינו אומר עננו וכך היא בבב"מ ומ"מ יראה שלא נאמר עננו בערבית של כניסה אלא בתענית שפוסקים מאכילה מבעוד יום אלא שהראשונים כתבו שמן התורה דין תענית מערב עד ערב אלא שחכמים הקלו בקצת תעניות הא מכיון שהתענית חל עליו מן התורה כדין הוא קוראו יום תענית ועכשיו נהגו שלא לאומרו אלא במנחה של יום התענית חוץ משליח צבור שאומרו אף בשחרית לשם כל המתענים הא יחיד לא שמא יארע לו אונס ונמצא תפלתו שקר ואין נראה לי כן שהרי מ"מ דרך כלל הוא מתפלל ובנוסח כללי לכל הציבור ואחר שכונתו להתענות אין חוששין לאונסין:

שו"ת רדב"ז חלק ד סימן כז

(אלף קב) שאלה עוד ילמדנו ויאר עינינו במאור תורתו דכתיב וספרתם לכם וגו' ולמדנו שצריך לספור ממש כלומר להוציא בשפתיו היום כך וכך וגם שצריך לברך עליה וגם שצריך מעומד מאי שנא מדכתיב וספרה לה שבעת ימים וגו' ולא בעינן אחת מכל אלה וכי יש הפרש בין מלת לכם למלת לה:

תשובה דעו לכם אחי ורעי שאחת מן השאלות האלה הרגישו בה הראשונים ז"ל למה אין נדה מברכת על ספירתה ותיצו דכיון שאם רואה סותרת ספירתה הויא ברכה לבטלה למפרע ולפיכך לא תברך. ואני קשיא לי על זה הטעם שהרי מי שקבל עליו תענית מברך עננו ערבית ושחרית ואעפ"י שאפשר שיאנס ויסתור תעניתו מ"מ לא נמצא שקרן בתפלתו שבאותה שעה שרוי בתענית היה ואעפ"י שיש חולקין בזה מכל מקום כך הסכימו רוב הראשונים והאחרונים ז"ל ובנדון דידן נמי אעפ"י שתסתור למפרע באותה שעה שפיר ספרה ואין לחלק בין ברכה לעננו שהרי ש"צ אומר אותה ברכה לעצמה. ואפשר לתרץ לדעתם ז"ל דבנדה כיון שראתה סתרה לגמרי ואין לה נקיות כלל אבל בתענית אעפ"י שסתר תעניתו באותה שעה מיהא תענית מיקרי. ואיכא למימר דמהאי טעמא גופיה אינה צריכה להוציא המספר בשפתיה שמא תסתור ונמצאת שקרנית במספרה אבל כל זה דוחק לדעת. ומה שנראה לי הוא שהמצוה של וספרתם לכם היא מצוה הכרחית אין לו להנצל ממנה ולפיכך צריכה ברכה וספירה ומעומד אבל ספירת ז' נקיים אינה מצוה הכרחית שהרי אם לא רצתה להזקק לבעל ולהכנס למקדש ולא לאכול קדשים אלא להשאר טמאה כל ימיה הרשות בידה ולפיכך אינה מברכת ואינה מוציאה הספירה בפיה ואינה צריכה מעומד אפי' לדבריהם שאתם מדמים מלת לכם למלת לה והרי זה נכון לפענ"ד:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן קס

אם רשאי לעשות נישואין באור ליי"ז בתמוז.

נשאלתי מידידי הגאון ר' מנחם פאלאק זצ"ל בשנת תש"י שחל שבעה עשר בתמוז ביום א' אם יש לעשות נישואין בליל מוצאי ש"ק אור ליי"ז בתמוז. והשבתי שלצורך יש להתיר. דלכאורה תלוי זה במחלוקת הראשונים אם התענית מתחיל בלילה ואומרים עננו באור התענית דלבעל המאור תענית דף י"א שאין אומרים משום שהתענית מתחיל מבקר, גם דיני בין המצרים אין מתחילין אלא מהבקר.

ויש לע"ד ראייה גדולה לדבריו מריש פסחים דאמר ראב"י לדידי אשכחנא דקא פלגי רבנן בין יממא לליליא גבי תענית צבור, אלמא דהלילה לא נחשב מהתענית כלל דאם הוא מהתענית רק שאיסור האכילה מתחיל מהבקר לא הוי זה פלגותא בין יממא לליליא אלא דדיני היום הוא רק להתענות ביום ולא בלילה והיה זה כהרבה דינים בכל יו"ט שיש שאינם אלא ביום ומ"מ נחשב גם הלילה בשם היום וכן באיסור אכילה דהוא רק ביום לא היה זה נחשב פלגותא מהלילה ולכן משמע כבעה"מ שהלילה לא נחשב כלל מהתענית. אבל ודאי אין בידינו להכריע בין הראשונים בשביל קושיא, מכל מקום לענין זה שמדינא לא היה לן לאסור כלל אלא שהוא מנהג בעלמא משום אבלות דרבים ולא מסמנא מלתא אפשר גם הרי"ף ורש"י ורמב"ן הסוברים דהתענית מתחיל מבערב יודו שלענין זה הוא רק מהזמן שניכר שמתאבלין שהוא מהבקר שמתחילין להתענות. וגם לבד זה במנהג יש לילך אחר המיקל ולכן יש להתיר לצורך ובאופן זה שחל י"ז בתמוז ביום א' שהוא דבר שאינו מצוי לא שייך לחקור איך נהגו דבדבר שלא מצוי לא שייך מנהג ולכן יש להקל.

אבל ביי"ז בתמוז שחל בש"ק ונדחה ליום א' פשוט לע"ד שיש לאסור משום דדיני בין המצרים חלו עוד בשבת דישי מהם שנוהגין גם בשבת. משה פיינשטיין.

תענית שעות

בית יוסף אורח חיים סימן תקסב

י - יא... וכתב הרא"ש (סי' יב) תענית שעות כגון שקיבל עליו בזמן המנחה להתענות עד חצי היום ושוב נמלך והתענה עד הערב ורש"י פירש במסכת עבודה זרה (לד.) מתענין לשעות. כגון שקיבל עליו תענית משש שעות ולמעלה אך לא טעם חצי היום הראשון אלא שלא נתכוין לשם תענית: וצריך לומר שקיבל עליו מאתמול מזמן המנחה. והרמב"ן (מלחמות ג.) כתב דאפילו לא קיבל עליו בזמן המנחה כיון שקיבל עליו תענית קודם שעות התענית ותימה מאי שנא מתענית יום שצריך לקבל עליו מזמן המנחה ואם קיבל עליו בלילה לא הוי תענית הילכך צריך לומר דכל תענית צריך קבלה בתפילת המנחה עכ"ל ומיהו דברי הר"ן (ג: ד"ה אמר שמואל) אהא דאמר שמואל כל שלא קיבלו מבעוד יום לאו שמיה תענית כדברי הרמב"ן וכך הם דברי הרמב"ם (פ"א הי"ג) גם כן: ועל מאי דאמרין לא צריכא דאימלך אימלוכי כתב הרא"ש (שם) לפירושא קמא בשהגיע חצי היום נמלך והשלים תעניתו עד הערב ולאידך פירושא קיבל עליו להתענות משש שעות ולמעלה ונמלך ולא אכל שש שעות הראשונות רב חסדא לטעמיה דאמר כל תענית שלא שקעה עליו חמה לא שמיה תענית הילכך לא מיקרי תענית שעות אם לא שיהיה שרוי כל היום בתענית בלא טעימת כלום וסלקא שמעתתא דלא מיקרי תענית אם לא שקיבל עליו מבערב וגם שיתענה עד הערב והרמב"ם (שם) כתב אם אכל ושתה ואח"כ התחיל להתענות שאר היום הרי זה תענית שעות ובירושלמי משמע כדבריו דגרסין בנדרים פרק קונם יין (ה"א) מילתיה דרבי יוחנן אמרה מתענה לשעות דאמר רבי יוחנן הריני בתענית עד דנחסל פירקין ממילתיה דרבי יונה הוה מתענין לשעות דרבי יונה הוה בצור ושמע דדמיך בריה דרבי יוסי אף על גב דאכל גבנא ושתא מיא אסקיה צום ההוא יומא וראבי"ה (סי' תתנה) נדחק מאד להשוות יחד הירושלמי והבבלי ופירשו על שיטת הרמב"ם ולא נראה בעיניי אך נראה שהירושלמי חלוק על הבבלי אי נמי נוכל לומר דלא פליג דהא דקאמר רבי יוחנן ורבי יונה דמתענין לשעות לאו לענין תפילת תענית קאמרי אלא לענין זה שצריך לקיים נדרו דלא תימא דלא מיקרי נדר כיון שלא קיבל עליו להתענות יום שלם קמ"ל דמיקרי שפיר נדר וצריך לקיים דברו אבל לענין עננו לא מיקרי תענית אם לא שהתענה היום שלם עכ"ל ודברי ראבי"ה כתבם המרדכי שם (סי' תרכב): וזה לשון התוספות בפרק שני דעבודה זרה (לד. ד"ה מתענין) הא דמתענין לשעות צריך לומר דמייירי שקיבל עליו מאתמול שאם לא יאכל למחר עד חצי היום יהא בתענית עד שתחשך אי נמי איכא למימר דמייירי נמי בדלא קבליה מאתמול והא דבעי שמואל קבלה היינו לכתחלה ואי יתיב דמי למפוחא היינו שאינו מקבל עליו שכר תענית אלא נקרא חוטא על שציער עצמו ומכל מקום נדרו נדר עכ"ל. וזה לשון סמ"ג (שם) הא דמתענין לשעות יש לפרש כגון דאמר מאתמול שאם לא יאכל למחר עד חצות יהא בתענית עד שתחשך אי נמי יש לפרש דשמואל מייירי באדם שנדר להתענות יום אחד ולא בירר באיזה יום וכשבא יום אחד להתענות אם לא קיבלו מאתמול אינו יוצא ידי נדרו ומעשה באחד שעשה כמה תעניות ולא קיבלם מאתמול ואמר רבינו יעקב לא הפסיד תעניתו עכ"ל: והר"ן (ג. ד"ה גרסינן) כתב דלא מיקרי תענית שעות אלא בשהתענה כל היום וכתב דשמעינן לה מהני תרי מימרי דרב חסדא דבמימרא קמיייתא דאמר והוא שלא טעם כלום כל אותו היום אשמועינן דאם אכל מתחלת היום ואחר כך קיבל עליו תענית שעות אינו כלום ומשום הכי פרכינן עליה דאם כן תענית מעלייתא היא ופרקינן לא צריכא דאימליך אימלוכי כלומר שלא קבלה עליו מתחלת היום אלא שנמלך להתענות בחצי היום ובבתרייתא דכל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיה תענית אשמועינן דאפילו קיבל עליו להתענות שעות ראשונות של יום אינו כלום כל שהוא אוכל קודם ששקעה עליו חמה ונמצא שאין תענית שעות כל שאוכל כלום באותו יום אבל הרמב"ם (שם) כתב מתענה אדם לשעות והוא שלא יאכל שאר היום כלום כיצד הרי שהיה טרוד בחפציו ולא אכל עד חצות ונמלך להתענות אותן שעות שנשארו מן היום הרי זה מתענה אותן שעות ומתפלל בהן עננו שהרי קיבל עליו התענית קודם שעות התענית וכן אם אכל ושתה ואח"כ התחיל להתענות שאר שעות היום הרי זה תענית שעות וכבר השיג עליו הראב"ד (שם) אבל הרי"ף נראה שסובר כדברי הרמב"ם שלא הביא בהלכות הא דרב חסדא דאמר והוא שלא אכל כל אותו היום והוא תימה אחר שלא מצינו מי שנחלק עליו ואפשר שהיה גורס כגירסת ר"ח (יב.) שכתוב בה רב חסדא לטעמיה דאמר כל תענית שלא שקעה עליו חמה לאו שמיה תענית ולפי זה כי אמר רב חסדא והוא דלא אכל כלום כל אותו היום לא בא למעט מי שאכל בתחלת היום אלא האוכל בסוף היום בלבד ואף בירושלמי נמי משמע הכי שאמרו במסכת נדרים מילתיה דרבי יונה אמרה מתענין לשעות דרבי יונה הוה בצור ושמע דדמיך (רבי) [בריה דרבי] [יוסי] ואף על גב דאכל גובנא ושתי מיא אסקיה ההוא יומא בתעניתא אלא שאין לסמוך על הירושלמי בזה לפי שנראה שם שדעתם היא גם כן דלא בעינן שקעה עליו חמה אלא מקבל אדם להתענות שלשה שעות ראשונות ואוכל אח"כ שאמרו שם מילתיה דרבי יוחנן אמרה מתענין לשעות דאמר [רבי יוחנן] אהא בתענית עד שאשלים פרשתא ובגמרא דילן לא סבירא לן הכי דהא דחי עלה דהא דאמר רבי יוחנן אהא בתענית עד שאבוא לביתי דלשמוטי נפשיה [מבי נשיאה] הוא דעבד ומכל מקום תמיהני על הרי"ף שלא הזכיר תענית שעות בפירוש ולא ידעתי אם הוא דוחה אותה מדשמואל דאמר כל תענית שלא קבלה מבעוד יום לאו שמיה תענית ואמרין עלה למאי דמיא למפוחא דמליא זיקא אלמא הכי מסיק ליה תלמודא ואין זה מוכרח דהא מסתברא דלאו לאיפלוגי אתענית שעות אתא אלא לומר דכל תענית שאין בו קבלה לא שמיה תענית דתענית שעות נמי קבלה בעי וכיון שאפשר לפרשה כך אינו בדין לדחות מפני המסקנא דמסיק תלמודא דמתענין לשעות ומתפללין תפילת תענית עכ"ל: והרב המגיד (פ"ה הי"ג) כתב החלק הראשון שכתב רבינו נראה מוסכם מן הגאונים שזהו מתענין לשעות שהעלו בגמרא שהוא תענית ומתפלל בהן עננו אבל מה שכתב וכן אם אכל ושתה ואח"כ התחיל להתענות הרי זה תענית שעות לא ראיתי כך לאחד מן המפרשים והיפך ללמד זכות על הרמב"ם ובסוף דבריו כתב שדברי הרמב"ם מן המתמיהים וכתב עוד ראיתי להרשב"א שכתב בתשובת שאלה (ח"א סי' ו) ששמע השואל שהרמב"ם חזר בו ותיקן כך עיני שעות אחר אכילה אינו עינוי אלא אם לא טעם באותו היום ונמלך להתענות חושבין לו שעות מאותה שעה שנמלך וזהו דבר אמת וכן עיקר עכ"ל: